

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ**

КОЦЮБА РОМАН БОГДАНОВИЧ

УДК 378.147:004.4: 81'243:61

**КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЛІКУВАЛЬНОЇ СПРАВИ**

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Овчарук Оксана Василівна,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій, завідувач, м. Київ.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Павленко Олена Олександрівна,
Університет митної справи та фінансів, кафедра іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки, завідувач, м. Дніпро.

кандидат педагогічних наук
Когут Уляна Петрівна,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, кафедра інформатики та інформаційних систем, доцент, м. Дрогобич.

Захист відбудеться «15» квітня 2021 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради 26.459.01 Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9, 2-й поверх, зала засідань вченої ради, к. 205.

З дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті (<http://iitlt.gov.ua>) та у відділі аспірантури та докторантури Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлинського, 9, к. 209.

Автореферат розісланий «14» березня 2021 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. П. Шишкіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі в умовах постійного і стрімкого розвитку міжнародних зв'язків заклад вищої освіти покликаний випускати фахівця не лише із достатніми знаннями в галузі професії, а й з високим рівнем іншомовної професійної комунікативної компетентності. Сучасні методи та технології вивчення іноземної мови студентами ЗВО повинні відповідати світовим та європейським стандартам освіти, вимогам суспільства. Закон України «Про вищу освіту» (2014) забезпечує володіння іноземною мовою для здійснення мобільності студентів, їх конкурентоспроможності на ринку праці. З метою підвищення професійного потенціалу випускника закладу вищої освіти на ринку праці, дисципліна «Іноземна мова» повинна не лише стояти в одному ряду з професійно-спрямованими предметами, але і охоплювати їх, готуючи студента до реалій професійної діяльності. Для цього необхідними є міждисциплінарна інтеграція, опора на міжкультурний аспект оволодіння мовою, варіативність та багаторівневість процесу навчання. Навчання іноземної мови має орієнтуватися сьогодні на формування й розвиток професійних компетентностей фахівця. Для успішного засвоєння і подальшого використання іноземної мови студент повинен опанувати усі види мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо). Діяльність викладача іноземної мови у вищому закладі вищої освіти має супроводжуватись повноцінно підібраними сучасними методами та технологіями навчання, новітніми методиками викладання іноземної мови, де важливу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології.

Сучасні комп'ютерно орієнтовані методи та форми вивчення іноземної мови студентами спрямовані на підтримку процесу викладання мов та допомагають осучаснити та технологізувати процес навчання, який спрямований на формування фонетичних, лексичних і граматичних навичок студента. Завдяки комп'ютерним технологіям відбувається розширення уявлення студента про навчальне середовище, долаються певні межі доступу до ресурсів навчального призначення, значно збагачується його навчальний арсенал, розвивається інформаційно-комунікаційна компетентність.

Останнім часом в Україні було здійснено важливі кроки на шляху до модернізації системи вищої освіти, створення механізмів впровадження комп'ютерних технологій навчання. Проблемам використання комп'ютерно орієнтованих технологій навчання присвячені роботи В. Бикова, О. Спіріна, М. Жалдака, М. Згуровського, В. Кухаренко, Н. Морзе, С. Ракова, Дж. Белза (J. Belz), П. Кар (P. Car), Ван де Пола (Van de Poel) та ін. Використання ІКТ у навчанні іноземних мов розглядали у своїх дослідженнях О. Зимовець, О. Зубов, Л. Карташова, Л. Морська, В. Редько, Ю. Гапон, В. Ніколаєва, В. Ляудіс, Є. Маслико, Е. Носенко, О. Палий, К. Брюхер (K. Brucher), М. Колінс (M. Collins), М. Сімонсон (M. Simonson), А. Томпсон (A. Thompson) та інші науковці.

Проблеми розвитку іншомовної комунікативної компетентності висвітлені у роботах Г. Архипової, Є. Клименко, С. Козака, М. Правдівляного та ін.; методику формування ІКК досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені-методисти, а саме: Т. Коваль, Н. Катрич, Ю. Пассов, О. Чиханцова,

Н. Костенко, Ж. Ніколаєва, В. Багаріч (V. Bagaric), М. Кенел (M. Canal), Д. Хімз (D. Humes) та ін.

Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних дослідників засвідчує, що проблема розвитку іншомовної комунікативної компетентності із застосуванням засобів ІКТ досліджується здебільшого в системі загальної середньої освіти. Недостатньо уваги в сучасних наукових роботах приділяється проблемам розроблення та використання комп'ютерно орієнтованих методик розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

Вибір проблеми дослідження обумовлений виявленими **протиріччями** між:

- високим рівнем розвитку ІКТ та недостатнім рівнем використання комп'ютерно орієнтованих методик вивчення іноземних мов у ЗВО;
- необхідністю та важливістю входження сучасного студента – майбутнього спеціаліста лікувальної справи до світової та європейської професійної спільноти та неготовністю ЗВО до використання комп'ютерно орієнтованих технологій навчання у вивченні іноземних мов;
- існуючими можливостями використання комп'ютерних технологій під час вивчення іноземних мов та недостатньою розробленістю відповідних методик розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

Актуальність та соціальна значущість для системи вищої освіти питань впровадження комп'ютерно орієнтованих методик вивчення іноземних мов, посилення значення розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця у сучасному суспільстві для їх конкурентоспроможності на ринку праці, недостатня розробленість проблеми застосування комп'ютерно орієнтованих методик вивчення іноземних мов для ефективного розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи у педагогічній теорії та практиці зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **«Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи»**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідної роботи кафедри іноземних мов Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (ТНМУ) «Система цінностей у контексті професійно-комунікативної культури майбутніх лікарів» (ДР № 0119U001460) та науково-дослідної роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України «Оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності суб'єктів навчального процесу системи загальної середньої освіти в умовах інтеграції України до європейського освітнього простору» (ДР № 0114U002196). Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (протокол №11 від 01.12.2014) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол №1 від 27.01.2015).

Мета дослідження – обґрунтувати організаційно-педагогічну модель та розробити комп'ютерно орієнтовану методику розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

Відповідно до мети визначено такі **задачі дослідження**:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження.

2. Здійснити аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання комп'ютерно орієнтованих інструментів та засобів для розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

3. Обґрунтувати організаційно-педагогічну модель розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, розробити критерії та рівні оцінювання цієї компетентності.

4. Розробити основні компоненти комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи, та експериментально перевірити її ефективність.

5. Розробити рекомендації щодо впровадження комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи у навчальний процес медичних закладів вищої освіти.

Об'єкт дослідження – процес використання інформаційно-комунікаційних технологій для навчання іноземних мов у медичних закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічної, методичної, спеціальної літератури з проблем розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи, законодавчої та нормативної документації з питань вищої освіти з метою уточнення основних дефініцій та теоретико-методологічних підходів дослідження, визначення нормативної бази дослідження, обґрунтування методики; *емпіричні* – узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду використання засобів ІКТ для розвитку ІКК спеціалістів лікувальної справи, особистого педагогічного досвіду; педагогічне анкетування, бесіди зі студентами, викладачами, методистами з метою визначення стану впровадження комп'ютерно орієнтованих методик розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи; методу аналізу ієрархій для визначення ефективності інноваційних методик навчання іноземної медичної лексики; кореляційного аналізу залежностей поточної успішності та результатів семестрового тестового іспиту студентів-медиків; спостереження за процесом використання запропонованої методики, добору і апробації відповідних засобів. Основним емпіричним методом дослідження був *педагогічний експеримент*. Під час опрацювання даних використовувалися методи математичної статистики з метою перевірки робочої гіпотези; *моделювання* – для створення

організаційно-педагогічної моделі розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження:

– *вперше* обґрунтовано та розроблено організаційно-педагогічну модель розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи, що охоплює чотири блоки: *цільовий, організаційно-змістовий, технологічний, діагностично-результативний*; виокремлено та розкрито *характеристики ІКК* (гностичну, комунікативну, емоційну) та виокремлено *складники ІКК* майбутніх спеціалістів лікувальної справи: *лінгвістичний* (володіння мовним матеріалом для використання у вигляді мовних висловлювань); *соціолінгвістичний* (здатність використовувати мовні одиниці в певному соціумі); *дискурсивний* (здатність розуміти і досягати зв'язності в сприйнятті і створенні висловлювань іноземною мовою, використовувати їх в різних дискурсах); *стратегічний* (здатність обирати стратегію спілкування); *соціокультурний* (обізнаність з соціально-культурним контекстом функціонування іноземної мови); *соціальний* (здатність і готовність до спілкування з носіями іноземної мови); *професійний* (знання, вміння і навички, які забезпечують розуміння професійних проблем та адекватність формулювання висновків, об'єктивацію спеціальних термінів, виокремлення головних даних, оцінку їх значущості з позиції професійної діяльності); *обґрунтовано критерії* (*когнітивний, мотиваційний, діяльнісний*) та *рівні* оцінювання ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи (*низький, середній, достатній, високий*).

– *уточнено* зміст базового поняття ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи, як *підтвердженої здатності людини застосовувати лінгвістичні, соціокультурні, комунікативні знання, вміння, навички та ставлення для іншомовної міжкультурної та міжособистісної комунікації у фаховій діяльності лікаря та у житті, здійснювати професійну взаємодію з носіями інших мов для особистісного розвитку та навчання впродовж життя*.

– *дістали подальшого розвитку* теоретико-методичні засади створення та використання комп'ютерно-орієнтованих систем і засобів навчання для розвитку ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи в системі вищої медичної освіти.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *розроблено*: основні компоненти комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи (мета навчання, завдання, зміст, форми, засоби, інструменти, методи навчання та очікуваний результат); підготовлено методичні рекомендації «Розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи з використанням ІКТ», що включають три модулі: I – засади використання комп'ютерно орієнтованих методик вивчення іноземних мов; II – досвід розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи за допомогою ІКТ; III – розбудова середовища розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи; розроблено інструментарій оцінювання (діагностування) ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи, що було апробовано у ТНМУ.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані при підготовці майбутніх фахівців лікувальної справи для розроблення навчальних

програм з іноземних мов у медичних закладах вищої освіти; для підвищення кваліфікації медичних працівників; для розроблення навчально-методичного забезпечення комп'ютерно орієнтованого навчального середовища ЗВО для вивчення іноземних мов та розвитку ІКК спеціалістів лікувальної справи.

Основні положення й результати дисертаційного дослідження **впроваджено** в освітній процес ТНМУ (довідка № 03/680 від 03.03.2021), Тернопільського національного педагогічного університету ім. Гнатюка (довідка б/н від 17.11.2020), Буковинського державного медичного університету (довідка б/н від 18.02.2021), Харківського національного медичного університету (довідка б/н від 03.02.2021), Дрогобицького державного педагогічного університету (довідка № 1187 від 05.10.2020), Української медичної стоматологічної академії (довідка № 01.01/854 від 18.02.2021).

Особистий внесок здобувача. У публікаціях, підготовлених у співавторстві, внесок автора полягає у аналізі шляхів формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій на базі зарубіжного досвіду [3]; аналізі впливу використання електронних засобів на здобуття мовних рівнів CEFR з досвіду Республіки Польща [12]; розкритті психолого-педагогічних особливостей вивчення іноземних мов за допомогою засобів ІКТ [9]; здійсненні кореляційного аналізу залежностей поточної успішності та результатів семестрового тестового іспиту студентів-медиків 1-го курсу від сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання та атестатів про середню освіту [7]; обґрунтуванні методу аналізу ієрархій для визначення ефективності інноваційних методик вивчення іноземної медичної лексики [5]; аналізі зарубіжного досвіду розвитку іншомовної комунікативної компетентності за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій [14].

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні результати проведеного дослідження, а також концептуальні положення й загальні висновки були представлені у вигляді доповідей, зокрема на конференціях та семінарах: *міжнародних*: «Наука страны как гарант стабильного развития» (Горлівка, 2012), «Психолого-педагогічні виклики сучасності: шляхи розв'язання та новітні перспективи» (Одеса, 2013), «Сучасний вимір педагогічних та психологічних наук» (Київ, 2013), «Інформаційні технології та взаємодії» (Київ, 2015), «Інновації в сучасній науці» (Київ, 2016), «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук» (Київ, 2016), «Трансформаційні процеси в освіті та медицині: вітчизняний та зарубіжний контекст» (Тернопіль, 2018), «Соціальна робота і проблеми міграційних процесів у глобалізованому світі» (Чернівці, 2018); *всеукраїнських*: «Мовна комунікація: наука, культура, медицина» (Тернопіль, 2012), «Сучасна психологія і педагогіка: дослідження та розробки (Харків, 2012), «Інформаційні технології у професійній діяльності» (Рівне, 2013), конференції молодих вчених «Наукова молодь» (Київ, 2014–2017), «Мовна комунікація: наука, культура, медицина» (Тернопіль, 2020); *звітних* конференціях Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (Київ, 2014–2017). Основні результати дослідження доповідались і обговорювались на всеукраїнських

методологічних семінарах для молодих науковців «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і науці» (Київ, 2014–2017).

Публікації. Зміст і основні результати дослідження відображено в 27 публікаціях (із них 6 – у співавторстві), серед яких: 12 статей у наукових фахових виданнях (5 – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз); 1 – колективна монографія; методичні рекомендації – 1; тези доповідей у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій та семінарів – 13.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації українською та англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів і висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (366 найменувань, серед яких 140 – іноземними мовами), 11 додатків на 71 сторінці.

Робота містить 9 таблиць та 16 рисунків. Загальний обсяг дисертації складає 326 сторінок (14 авторських аркушів), з них 216 сторінок – виклад основного змісту (9,4 авторських аркушів).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет і методи, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, подано відомості про їх упровадження й апробацію, особистий внесок здобувача, а також публікації, структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** «Теоретичні засади використання комп'ютерно орієнтованих засобів для навчання іноземних мов» уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження, здійснено аналіз міжнародних підходів та вітчизняних праць щодо використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання іноземних мов; визначено роль ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи; проаналізовано компетентнісний підхід до організації навчального процесу, зокрема на основі міжнародних документів та програм Ради Європи, Європейського Союзу, ЮНЕСКО, ОЕСР, вимог до мовної освіти фахівців.

Відзначено важливу роль дистанційного та змішаного навчання, що дозволяє студентам вивчати іноземну мову в аудиторії та дистанційно. При цьому виникає потреба у зміні ролей викладачів і студентів, оскільки навчання стає студентоцентричним. У цьому контексті виокремлено роль викладача іноземної мови, який виконує функції організатора, розробника, менеджера та адміністратора, щоб максимізувати активність, ініціативність і творчість студентів. Для викладачів важливим є сприяння самостійному навчанню студентів та допомога у становленні їхньої відповідальності за процес навчання та його результати; розвиток спеціальних навичок для визначення власних потреб, цілей, способів навчання та оцінювання, керування своїм власним навчанням, вмінням самовдосконалюватись.

Представлена структура ІКК майбутніх фахівців лікувальної справи містить такі складники: *лінгвістичний, соціолінгвістичний, дискурсивний, стратегічний, соціокультурний, соціальний, професійний*. Уточнено поняття іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи як *підтвердженої здатності людини застосовувати лінгвістичні, соціокультурні, комунікативні знання, вміння, навички та ставлення для*

іншомовної міжкультурної та міжособистісної комунікації у фаховій діяльності лікаря та у житті, здійснювати професійну взаємодію з носіями інших мов для особистісного розвитку та навчання впродовж життя.

У другому розділі «Досвід використання комп'ютерно орієнтованих засобів для навчання іноземних мов у закладах вищої освіти України та зарубіжжя» викладено загальну методику проведення дисертаційного дослідження, здійснено аналіз сучасних підходів, принципів та методів використання комп'ютерно орієнтованих засобів розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи в Україні та зарубіжжі.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що підвищення рівня розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи може бути досягнуто шляхом застосування комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців лікувальної справи у процесі навчання у медичних ЗВО.

Виокремлено особливості та характеристики комп'ютерно орієнтованих засобів що використовуються у медичних ЗВО України та зарубіжжя, зокрема: перевага застосування безкоштовних освітніх платформ, масових відкритих онлайн-курсів (МООС), використання синхронної та асинхронної комунікації, хмарних сервісів, змішаного та дистанційного навчання, потенціалу соціальних мереж для викладання іноземних мов, електронних бібліотек, сервісів зворотнього зв'язку та для проведення веб-конференцій, інструментів для редагування для створення авторських дистанційних курсів.

На основі здійсненого аналізу зарубіжного та вітчизняного досвідів виявлені основні засоби, що є найефективнішими для викладання іноземних мов у медичних ЗВО. Здійснено порівняльний аналіз стану дослідження проблеми використання комп'ютерно орієнтованих засобів навчання у процесі розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи як предмету наукового пошуку в Україні та за кордоном. Виявлено, що вітчизняні та зарубіжні педагоги для вирішення задачі розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи активно використовують ІКТ. У міжнародній практиці у медичних університетах викладачами іноземних мов активно використовуються різноманітні ІКТ, зокрема: система управління навчанням *Moodle* (для розміщення матеріалів дисциплін та організації дистанційного навчання); *Skype, Zoom, Viber, Teams* (для організації веб-конференцій та вебінарів, підтримки відеозв'язку з викладачем); додатки: *Google Apps, Google Docs* (для розміщення матеріалів), *Speak Apps* (для вивчення іноземної мови); *Google Chart* (для створення таблиць відмінювання слів та словосполучень), *Google Meet* (для комунікації студентів та викладачів); соціальні спільноти (*Facebook, Twitter, Telegram, Linkedin, Sermo*) що об'єднують лікарів із всього світу, блогові платформи *Wordpress, Livejournal* (блоги викладачів); *Power Point* (для створення презентацій); електронна пошта, онлайн симулятори віртуальної реальної клініки різними мовами (англ. *Virtual Reality Clinical Simulations, Virtual gaming simulation*), програми для створення тестів, анкет та ігор; хмарні сервіси для створення онлайн клубів із вивчення іноземних мов та ін.

Важливою підтримкою розвитку ІКК студентів є електронні освітні ресурси: електронні словники з латинської мови (*glosbe.com, eudusa.org*); електронні підручники (*dspace.zsmu.edu.ua*); онлайн-ресурси (*Rosetta Stone, Oxford Latin Course* (Оксфордський курс латинської мови); додаток *quizlet.com*, (для перевірки граматичних конструкцій та таймером виконання завдань); електронні словники та перекладачі (*Linguo, Google Transtale, slovnyk.me, m-translate.com.ua*), довідники, енциклопедії, електронні наукові бібліотеки, архіви вебінарів та інтернет-конференцій, форуми та їх архіви для обговорення професійних проблем між студентами та фахівцями. Також у медичних ЗВО використовуються можливості відкритих онлайн-курсів з іноземних мов, зокрема «*Medical English*» (Каліфорнійський університет Сан Дієго, США), «*English 4 Work*» на платформі SaaS (Швеція); онлайн-курси з іноземних мов на платформі *udemy.com* «*Вступ до класичної латини*», «*Латинська мова (підготовча)*»; онлайн ресурс *duolingo.com* «*Вивчайте латинську*»; програма для тестування *Moodle*; додаток *anatom.ua* (для перевірки знань студентів) та ін. Розглянуто та проаналізовано електронні освітні ресурси, зокрема у ТНМУ, де існує електронний інформаційно-методичний пакет з іноземної мови. З'ясовано, що найважливішими засобами середовища дистанційного та змішаного навчання іноземних мов є, зокрема веб-сайт університету та домашня сторінка користувача; система управління дистанційним навчанням *Moodle*; відео-репозитарій; цифровий репозитарій; сервер електронних журналів; сервер наукових конференцій, віртуальна лабораторія, хмарні сервіси *Microsoft Office 365*.

У **третьому розділі** «Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи» розроблено основні складники комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК у медичних ЗВО та, зокрема у ТНМУ, висвітлено стан використання ІКТ та застосування низки форм та методів навчання майбутніх спеціалістів лікувальної справи, особливостей моделювання процесу розвитку ІКК майбутніх лікарів.

Обґрунтовано та розроблено організаційно-педагогічну модель розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи із використанням ІКТ, розроблено критерії та рівні оцінювання цієї компетентності. Модель складається з чотирьох блоків: *цільовий* (мета, завдання, соціальний запит, суб'єкти навчального процесу), *організаційно-змістовий* (наукові підходи, принципи, рамкові основи, форми, методи, зміст навчання, складники ІКК), *технологічний* (засоби ІКТ та цифрові технології), *діагностично-результативний* (інструментарій оцінювання ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи, критерії та рівні). Розроблено *критерії* (*когнітивний, мотиваційний, діяльнісний*) та *рівні* (*високий, достатній, середній, низький*) оцінювання ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи. Подано *інструменти для діагностування та оцінювання ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи* (анкети, онлайн опитування, тестування за допомогою веб-систем) (Рис.1).

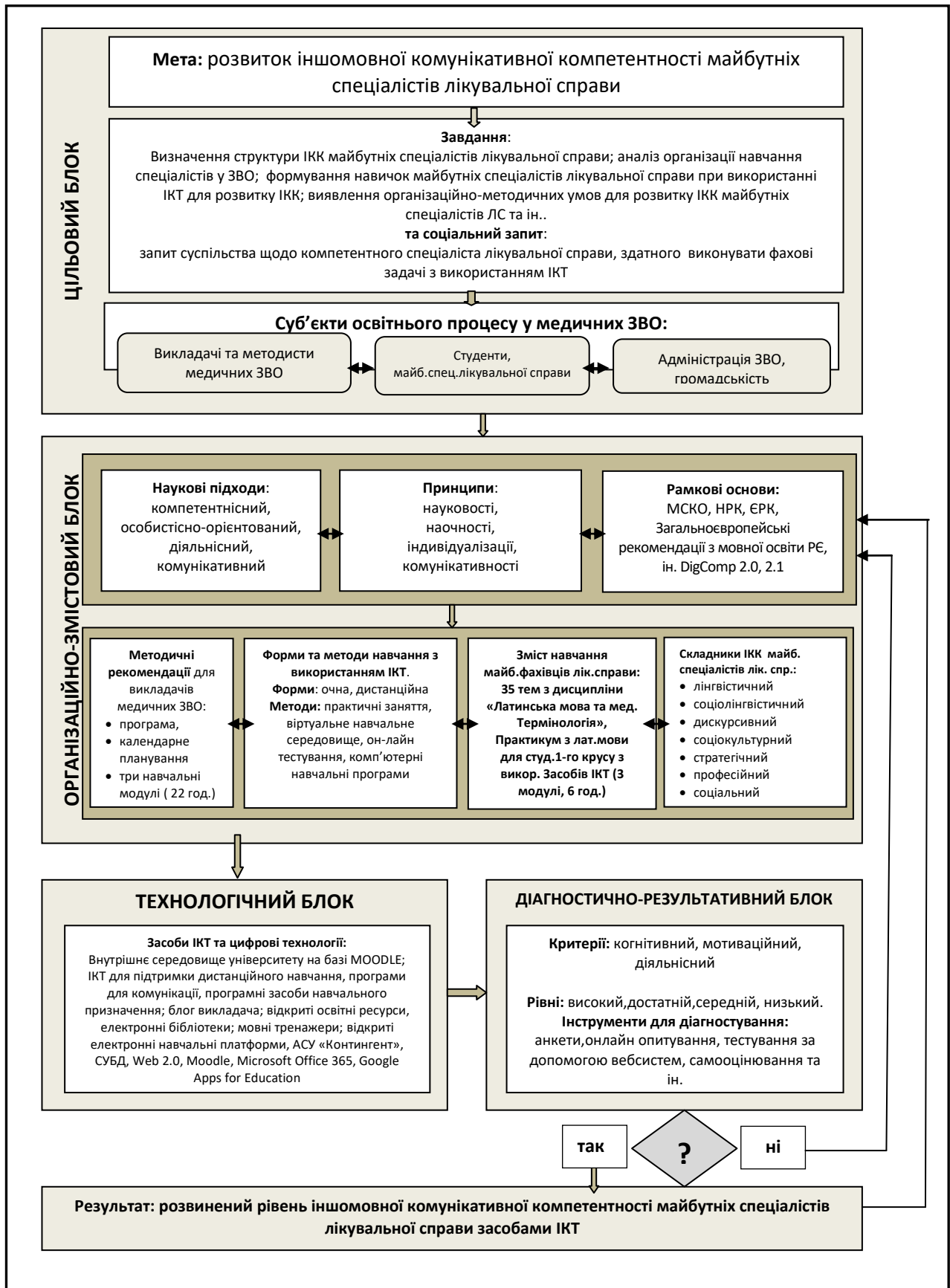

Рис. 1. Організаційно-педагогічна модель розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи

Складниками комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи є: постановка цілей (мета та завдання навчання), зміст, форми, методи, засоби, очікуваний результат. *Метою* навчання за розробленою методикою є розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи; формування фахівця, здатного до використання інформаційних технологій у своїй професійній (лікарській) діяльності, що в свою чергу, надасть можливість поглибити фундаментальну підготовку студентів, дозволить майбутньому спеціалісту адаптуватися до викликів та вимог інформаційного суспільства. *Завдання* навчання іноземних мов (зокрема, латинської мови) полягають у необхідності: *надати теоретичні знання* з предмету «Латинська мова та медична термінологія», а також інформацію про інструменти та засоби ІКТ, можливості їх застосування при вивченні латинської мови та розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи; *сформувати та розвинути навички: мовні:* грамотне використання латинської анатомічної, гістологічної, клінічної, фармацевтичної термінологій, латинської хімічної номенклатури та розуміння назв лікарських препаратів і номенклатурних найменувань; *уміння* писати латинську частину рецепта, перекладати латинською мовою клінічні діагнози; *розвинути* комп'ютерно орієнтовані уміння (застосовувати засоби ІКТ для розвитку іншомовної комунікативної компетентності); *підвищити* рівень ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи завдяки використанню комп'ютерно орієнтованих засобів, комп'ютерно орієнтованого середовища ЗВО для проведення науково-дослідних студентських робіт, практичних робіт із спеціальності «Медицина».

Зміст навчання охоплює 35 тем за робочою програмою «Латинська мова та медична термінологія», затвердженою кафедрою іноземних мов ТНМУ (протокол №10 від 18 червня 2019 р.). Навчання за зазначеною методикою та робочою програмою проводилось за допомогою таких форм навчання: групові заняття – практичні заняття та самостійна робота; індивідуальні форми роботи - індивідуальні консультації студентів, співбесіди, електронне листування, інші форми зворотнього зв'язку; організація роботи студентів у навчально-комунікативній ситуації часткової, обмеженої чи повної автономії (практикум та підсумкове тестування).

Основною умовою комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи є використання низки методів, що, залежно від способу організації колективної навчально-пізнавальної діяльності під час навчання іноземних мов, розділяємо на *групові (фронтальні) та колективно-кооперативні методи навчання*. Залежно від способів стимулювання і мотивації студентів до вивчення іноземних мов методи навчання розподілено на *ситуативно-тематичні, дискусійні та дослідницькі*.

Засобами реалізації комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи у ТНМУ є: вебсайт університету та домашня сторінка користувача; система управління дистанційним навчанням Moodle; електронний інформаційно-методичний пакет з іноземної мови (теми занять та зміст робочої програми; електронні портфоліо студентів з латинської мови); відео-репозитарій; цифровий репозитарій, сервер електронних журналів,

сервер наукових конференцій, віртуальна лабораторія, хмарні сервіси Microsoft Office 365, зокрема Google Apps for Education, мовні тренажери, АСУ «Контингент» для виконання тестових завдань. Під час навчальних занять за розробленою методикою було використано такі засоби: програми Zoom, Teams, Skype для організації веб-конференцій та підтримки відеозв'язку з викладачем; Google-додатки – Google Apps, Google Docs (для розміщення матеріалів виконаних студентами завдань); Power Point для створення презентацій. Серед ресурсів із вивчення латинської мови, що були запропоновані для використання під час занять та для самостійної роботи: Rosetta Stone (онлайн курси з латинської мови), Oxford Latin Course (Оксфордський курс латинської мови), Internet Workbook for the Oxford Latin Course (робочий зошит з латинської мови Оксфордського університету), авторський ресурс Anatom (anatom.ua); електронні словники для засвоєння клінічної термінології (glosbe.com, АБВУYLingvo 12) та ін. Для вдосконалення мовних навичок було використано електронний ресурс, на якому розміщені електронні газети і журнали латинською мовою «Ефемеріс» (лат., Ephemeris).

Практичні заняття з латинської мови відбувалися в програмі Microsoft Teams і проходили в режимі TEAMS-відеоконференції, всі навчальні матеріали розміщувалися у вкладці «Файл» відповідної групи. Для удосконалення навичок з використання латинської лексики було використано віртуальну дошку. Кожне заняття супроводжувалось автоматизованими TEAMS-завданнями (тестами), що дозволяють в асинхронному режимі вдосконалити отримані на практичному занятті, знання та навички.

В ході реалізації комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи розроблено та використано авторський «Практикум з латинської мови для студентів І-го курсу 2019-2020 рр. для спеціальності «Медицина» (із використанням інструментів та засобів ІКТ)». Вправи, що увійшли до практикуму, розподілено за трьома модулями (частини мови, клінічна термінологія, рецептура) та використано для проведення підсумкових практичних занять з метою перевірки та узагальнення поданого матеріалу з латинської мови.

Очікуваним результатом реалізації навчання за розробленою методикою є: теоретичні знання з латинської мови, усвідомлення її важливої ролі для майбутніх спеціалістів лікувальної справи; знання, вміння та навички правильної вимови, читання, писання та розуміння латинських слів; знання, вміння та навички застосування анатомічної, гістологічної, фармацевтичної та клінічної термінологій; вміння та навички використання засобів комп'ютерно орієнтованого середовища для розвитку ІКК (зокрема з латинської мови).

У **четвертому** розділі «Експериментальна перевірка комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи» наведено етапи експериментальної роботи, завдання, зміст і результати педагогічного експерименту, подано критерії, рівні розвиненості ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи, виконано статистичне опрацювання та аналіз результатів експерименту, надано рекомендації.

Основні положення дисертаційного дослідження перевірялися у дослідно-експериментальній роботі протягом 2018–2020 рр. З метою перевірки гіпотези дослідження було розроблено план проведення педагогічного експерименту (констатувального, формувального та контрольного етапів), розроблено вхідну анкету для студентів спеціальності галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 222 «Медицина» з метою з'ясування рівня готовності студентів до використання ІКТ для вивчення латинської мови, відібрано контрольну та експериментальну групи. Формувальний етап експерименту полягав у здійсненні навчання за авторською методикою. Для перевірки ефективності розробленої методики розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи було виконано порівняння навчальних досягнень студентів з курсу «Латинська мова та медична термінологія» за рівнями підготовки за традиційною та розробленою методиками (639 студентів (КГ – 312 осіб та ЕГ – 327 осіб). Всього в експерименті взяли участь 639 студентів першого курсу ТНМУ.

Діагностику рівня ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи здійснено на основі критеріїв (*когнітивного, мотиваційного, діяльнісного*) та рівнів (*високого, достатнього, середнього та низького*, розроблених на основі міжнародних рамкових документів).

На *констатувальному* етапі експерименту за результатами вхідного анкетування було з'ясовано, що переважна кількість респондентів має середній (32,9% - КГ та 37,92% - ЕГ) та достатній (39,42% у КГ та 30,28% у ЕГ) рівні готовності до використання ІКТ для навчання. Виявлено, що студенти недостатньо підготовлені до використання ІКТ у навчальній та науково-дослідній діяльності, до використання технічних засобів на заняттях, недостатньо володіють програмним забезпеченням, такими як web-браузер, програмами для комунікації та обміну даними, знанням ресурсів електронної мережі для здобуття знань, недостатньо добре знають, як слід використовувати ІКТ при розв'язуванні практичних вправ, недостатньо впевнені у самостійному опануванні функціональних характеристик ІКТ та їх використанні у навчальних та практичних ситуаціях.

На *формувальному* етапі експерименту було проведено навчання за робочою програмою «Латинська мова та медична термінологія» та авторською методикою (2018-2020 рр.), у якому взяло участь 312 студентів з КГ та 327 з ЕГ. Для перевірки ефективності розробленої методики розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи в КГ та ЕГ було виконано підсумкове тестування з курсу «Латинська мова та медична термінологія».

Результати підсумкового тестування на кінець експерименту показали, що: високий рівень зріс від 5,13% контрольної групи (КГ), а експериментальної групи (ЕГ) – до 6,12%; достатній рівень зріс від 81,41% контрольної групи (КГ), а експериментальної групи (ЕГ) – до 91,13%. Середній та низький рівні навпаки знизились від 13,14% контрольної групи (КГ), а експериментальної групи (ЕГ) – до 2,75%. Аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту показав, що рівень розвитку ІКК студентів в експериментальній групі має статистично значні відмінності від рівня розвитку ІКК студентів у контрольній групі, що зумовлено використанням запропонованої методики (Рис.2).

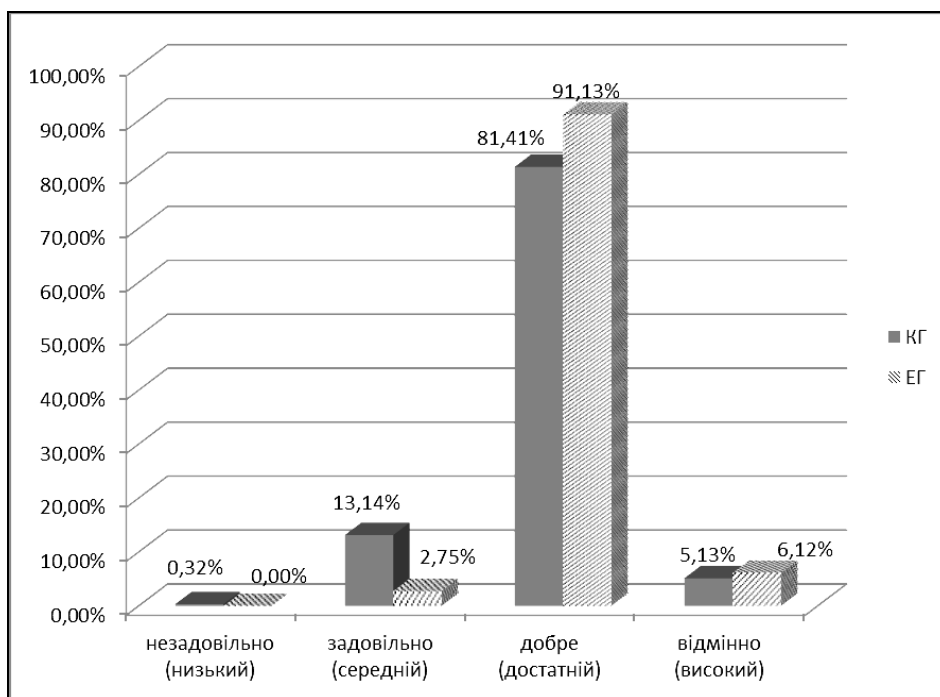

Рис. 2. Середні значення на початок та кінець експерименту у КГ та ЕГ.

На підставі отриманих даних можна зробити висновок про позитивні зміни, які спостерігаються на діаграмі (рис.2.), що свідчить про ефективність впровадження комп'ютерно орієнтованої методики протягом формувального експерименту. Надано рекомендації щодо впровадження комп'ютерно орієнтованої методики розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи у навчальний процес у медичні заклади вищої освіти.

Отже, розроблена методика сприяла позитивній динаміці у розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи. Проведений педагогічний експеримент підтвердив робочу гіпотезу: підвищення рівня розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи може бути досягнуто шляхом застосування комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи у процесі навчання в медичних ЗВО.

ВИСНОВКИ

У дисертації відповідно до мети та поставлених завдань у процесі використання комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи отримано такі **основні результати**: здійснено *аналіз* теоретичних підходів дослідження до розв'язання проблеми розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що навчаються за спеціальністю «Медицина», проаналізовано зарубіжний та вітчизняний досвіди; *уточнено* понятійно-категоріальний апарат дослідження; *надано характеристику* складових іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи; обґрунтовано організаційно-педагогічну модель розвитку ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи; *визначено критерії та рівні її оцінювання* засобами комп'ютерно орієнтованих технологій; *розроблено*

*основні компоненти комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи та експериментально перевірено її ефективність; надано рекомендації щодо використання комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи. Результати виконаного дослідження дозволили сформулювати такі **висновки**:*

1. Проведений аналіз теоретичних підходів до розв'язання проблеми розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що навчаються за спеціальністю «Медицина» дозволив з'ясувати, що цей процес відбувається на основі міжнародних та вітчизняних рамкових та інших нормативних документів Ради Європи, Європейського Союзу, ЮНЕСКО, ОЕСР та вітчизняних законодавчих документів, що відображають компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний підходи. З'ясовано, що комп'ютерні технології стали невід'ємною частиною процесу вивчення іноземних мов, їх використання зумовило поширення в системі освіти дистанційної та змішаної форм навчання, зміну ролей викладачів і студентів, сприяння автономному навчанню студентів, широке запровадження дистанційних курсів, використання віртуального навчального середовища, навчальних онлайн платформ, електронних освітніх ресурсів та інструментарію. Уточнено зміст базового поняття іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи як *підтвердженої здатності людини застосовувати лінгвістичні, соціокультурні, комунікативні знання, вміння, навички та ставлення для іншомовної міжкультурної та міжособистісної комунікації у фаховій діяльності лікаря та у житті, здійснювати професійну взаємодію з носіями інших мов для особистісного розвитку та навчання впродовж життя*. Викоремлено його складники: *лінгвістичний; соціолінгвістичний; дискурсивний; стратегічний; соціокультурний; соціальний; професійний*. Подано авторське бачення структури ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

2. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання комп'ютерно орієнтованих інструментів та засобів для розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців лікувальної справи дозволив з'ясувати, що зарубіжні дослідники для вирішення задач розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи активно використовують ІКТ, зокрема для організації дистанційного та змішаного навчання. Виявлено, що найкращими є платформи для організації дистанційного навчання, зокрема Moodle, інструменти Web 2.0, Microsoft Office 365, Speak Apps, Goodle Apps та інші, онлайн симулятори, програми для створення тестів, анкет та ігор, хмарні сервіси для створення онлайн клубів із вивчення іноземних мов тощо. Важливими у цьому процесі є електронні освітні ресурси (електронні словники, довідники, енциклопедії), наукові бібліотеки, блоги викладачів, соціальні мережі, архіви вебінарів й інтернет-конференцій, форумів, що стосуються обговорення професійних проблем між студентами та медичними фахівцями. Особливу увагу у ЗВО медичного спрямування приділяють створенню та проведенню дистанційних курсів, онлайн тестуванню, електронним освітнім ресурсам, використанню онлайн

симуляторів практичних ситуацій при відвідуванні лікарями пацієнтів, обговоренню їхніх історій хвороб, онлайн лабораторіям, що дозволяють підвищити рівень іноземної мови та професійні компетентності студентів. Надано характеристику комп'ютерно орієнтованих методик вивчення іноземних мов у системі вищої медичної освіти в Україні та зарубіжжі.

3. Розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи доцільно здійснювати на основі розробленої *організаційно-педагогічної моделі з урахуванням розроблених критеріїв та рівнів*, що містить чотири блоки: *цільовий* (мета, завдання, соціальний запит, суб'єкти навчального процесу), *організаційно-змістовий* (наукові підходи, принципи, рамкові основи, форми, методи, зміст навчання, складові ІКК), *технологічний* (засоби ІКТ та цифрові технології), *діагностично-результативний* (інструментарій оцінювання ІКК майбутніх спеціалістів лікувальної справи (анкети, онлайн опитування, тестування за допомогою веб-систем), критерії (*когнітивний, мотиваційний, діяльнісний*) та рівні (*високий, достатній, середній, низький*).

4. Впровадження результатів дослідження у практику підготовки майбутніх спеціалістів лікувальної справи засобами реалізації комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи дозволило експериментально перевірити її ефективність. Зокрема, на кінець експерименту було зафіксовано такі результати: високий рівень зріс від 5,13% контрольної групи (КГ), а експериментальної групи (ЕГ) – до 6,12%; достатній рівень зріс від 81,41% контрольної групи (КГ), а експериментальної групи (ЕГ) – до 91,13%. Загальна різниця між групами склала близько 9,72%. Середній та низький рівні знизились від 13,14% контрольної групи (КГ), а експериментальної групи (ЕГ) – до 2,75%. Отримані результати свідчать про підвищення рівня розвиненості іншомовної комунікативної компетентності студентів при використанні розробленої методичної системи, а, отже, і про її ефективність, педагогічний експеримент підтвердив гіпотезу дослідження.

5. На основі теоретичного аналізу, узагальнення отриманих результатів та експериментальної перевірки розроблено рекомендації щодо впровадження комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи у навчальний процес у медичних ЗВО, зокрема: *перегляд структури та змісту вищої медичної освіти*, удосконалення навчальних планів, створення наскрізної програми підготовки студентів медичних факультетів та лікарів-інтернів, впровадження в освітній процес сучасних інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій для вивчення іноземних мов; *використання низки комп'ютерно орієнтованих методик*, що дозволяють розвивати іншомовну комунікативну компетентність у психологічно достовірному (імерсивному) середовищі; *використання віртуального навчального середовища*; *створення у медичних ЗВО відділу*, відповідального за створення та впровадження навчального програмного забезпечення та подальшого його використання студентами у навчально-практичній роботі, створення бази віртуальних навчальних програм.

Дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів обраної проблеми, що пов'язані з використанням комп'ютерно орієнтованих методик для розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної

справи. Продовжити наукові пошуки варто у таких напрямках, як розробка ефективних форм та методів використання ІКТ у впровадженні мовної освіти у ЗВО в різних галузях, удосконалення навчальних програм у системі ЗВО, підвищення кваліфікації викладацького складу щодо використання ІКТ та віртуального навчального середовища ЗВО.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати

Колективна монографія:

1. Коцюба Р. Б. Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (зарубіжний досвід). *Advanced trends of the modern development of psychology and pedagogy in European countries : collective monograph*. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2019. Р. 218–234

Методичні рекомендації:

2. Розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи з використанням ІКТ : методичні рекомендації / Р. Б. Коцюба. Тернопіль : ТНМУ «Укрмеднига», 2020. 116 с.

Статті у наукових фахових виданнях України

3. Марценюк В. П., Коцюба Р. Б. Інформаційна система представлення навчально-методичних матеріалів як інструмент якісної медичної освіти. Міжнародний та український досвід. Нова педагогічна думка. 2009. Спецвип. № 1. С. 299–312.

4. Коцюба Р. Б. Методика комп'ютерно-інтегрованого вивчення іноземних мов CALL в медичній освіті. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. Сер. : Педагогіка. 2010. Т. 144, Вип. 131. С. 130–138.

5. Марценюк В. П., Коцюба Р. Б. Метод аналізу ієрархій для визначення ефективності інноваційних методик вивчення іноземної медичної лексики. *Педагогіка і психологія*. 2010. № 2. С. 96-105.

6. Коцюба Р. Б. Педагогічні засади впровадження інформаційних технологій у навчальний процес. Методика «єдиного дня». Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Київ, 2011. Т. IV (29), дод. 2 до № 3. С. 176–183.

7. Марценюк В. П., Коцюба Р. Б. Кореляційний аналіз поточної та підсумкової успішності студентів-медиків і показників сертифікатів незалежного оцінювання та атестатів про середню освіту з іноземної професійної медичної лексики. *Сучасні тенденції в комп'ютеризованому навчанні іноземних мов : збірник наукових праць*. 2011. № 6. С. 248–255.

8. Коцюба Р. Б. Обґрунтування значення методики «єдиного дня» для теоретичної та практичної підготовки студентів і вивченні іноземної професійної медичної лексики. *Медична освіта*. 2012. № 4. С. 78–82.

9. Марценюк В. П., Коцюба Р. Б. Педагогічно-психологічні аспекти комп'ютерно-орієнтованого вивчення іноземних мов. *Медична освіта*. 2012. № 3. С. 52–54.

10. Коцюба Р. Б. Використання віртуальних навчальних програм при вивченні іноземної мови професійного спрямування. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. Т. 37, № 5. С. 43–52.

11. Коцюба Р. Б. Набуття навичок аудіювання за допомогою веб-орієнтованої методики вивчення іноземних мов. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2015. Т. 50, № 6. С. 120–127.

12. Марценюк В. П., Коцюба Р. Б. Інформаційні ресурси як засіб розвитку іншомовних компетенцій у школярів: перспективи використання в навчальних закладах III–IV освітніх етапів Республіки Польща. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2016. № 6. С. 9–16.

13. Коцюба Р. Б. Роль комп'ютерно орієнтованих засобів навчання для розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми фізико-математичної і технологічної освіти*. 2017. Т. 2. № 11. С. 169–176.

14. Kotsyuba R. B., Prokop I. A. Formation of foreign language ecommunication competence of future medical specialists through information and communication technologies (foreign experience). *Медична освіта*. 2020. № 2. С. 81–87.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

15. Коцюба Р. Б. Використання сучасних інформаційних технологій у навчанні іноземних мов. *Мовна комунікація: наука, культура, медицина : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 9-10 жовтня 2012 р. Тернопіль, 2012. С. 76-78.*

16. Коцюба Р. Б. Методи вивчення іноземних мов – метод поліекранної технології. *Наука страны как гарант стабильного развития : матеріали XXIII междунар. науч.-практ. конф. по философским, филологическим, юридическим, педагогическим, экономическим, психологическим, социологическим и политическим наукам, 26-27 июля 2012 г. Горловка, 2012. С. 88–91.*

17. Коцюба Р. Б. Педагогічні основи використання комп'ютерних технологій в процесі навчання іноземній мові студентів вищих навчальних закладів. *Сучасна психологія і педагогіка: дослідження та розробки : матеріали науково-практ. конф., 18-19 травня 2012 р. Харків, 2012. С. 9–11.*

18. Коцюба Р. Б. Використання віртуальних навчальних програм при вивченні іноземної мови професійного спрямування. *Сучасний вимір педагогічних та психологічних наук : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 25 травня 2013 р. Київ, 2013. С. 35–38.*

19. Коцюба Р. Б. Використання мультимедійних технологій у вивченні іноземної мови студентами ВНЗ. *Інформаційні технології в професійній діяльності : матеріали VII всеукр. наук.-практ. конф., 11 квітня 2013 р. Рівне, 2013. С. 79-81.*

20. Коцюба Р. Б. Використання сучасних методів контролю і оцінювання при вивченні іноземної мови. *Психолого-педагогічні виклики сучасності: шляхи розв'язання та новітні перспективи : зб. наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф., 5-6 квітня 2013 р. Одеса, 2013. С. 96–100.*

21. Коцюба Р. Б. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців різного професійного спрямування. *Наукова*

молодь-2014 : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених / за ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна. Київ : ІТЗН НАПН України, 2014. С. 40–43.

22. Коцюба Р. Б. Використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні дисципліни «Іноземна мова». *Наукова молодь-2015* : зб. тез III всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених, 10 грудня 2015 р. Київ, 2015. С. 43–47.

23. Коцюба Р. Б. Дослідження ефективності комп'ютерно-орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетенції на прикладі медичної освіти. *Інформаційні технології та взаємодії* : зб. тез доповідей II міжнар. наук.-практ. конф., 3-5 листопада 2015 р. Київ, 2015. С. 269–270.

24. Коцюба Р. Б. Набуття навичок аудіювання за допомогою Web-орієнтованої методики вивчення іноземних мов CALL. *Збірник тез міжнар. наук.-практ. конф.*, 9-10 жовтня 2015 р. Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2015. С. 8–12.

25. Коцюба Р. Б. Використання інформаційних ресурсів як засобу розвитку іншомовних компетенцій в школярів республіки Польща. *Інновації в сучасній науці* : матеріали II міжнар. конф., 31 серпня 2016 р. Київ, 2016. С. 84–88.

26. Коцюба Р. Б. Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій під час викладання іноземної мови. *Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук* : збірник наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф., 5-6 лютого 2016 р. Київ, 2016. С. 26–29.

27. Коцюба Р. Б. Віртуальне навчальне середовище формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності. *Трансформаційні процеси в освіті та медицині: вітчизняний та зарубіжний контекст* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовтня 2018 р. Тернопіль : ТДМУ, 2018. С. 129–132.

АНОТАЦІЇ

Коцюба Р. Б. Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті (01 «Освіта / Педагогіка») Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Київ, 2021.

У дисертації здійснено комплексне дослідження проблеми впровадження комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців лікувальної справи. Описано та проаналізовано комп'ютерно орієнтовані методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи в університетах зарубіжних країн. Розглянуто та проаналізовано електронні освітні ресурси у вітчизняних медичних університетах, зокрема у Тернопільському національному медичному університеті ім. І. Я. Горбачевського (ТНМУ).

Розроблено та науково обґрунтовано організаційно-педагогічну модель розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи. Розроблено критерії, рівні й дескриптори оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців лікувальної справи.

Надано рекомендації щодо використання комп'ютерно орієнтованої методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи, зокрема запропоновано авторську організаційно-педагогічну модель розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи.

Ключові слова: комп'ютерно-орієнтовані засоби, комп'ютерно-орієнтовані технології, віртуальне навчальне середовище, спеціалісти лікувальної справи, іншомовна комунікативна компетентність, вища медична освіта, методика, модель.

Кочуба Р. Б. Компьютерно ориентирована методика развития иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов лечебного дела. - Квалификационный научный труд на правах рукописи. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.10 - информационно-коммуникационные технологии в образовании (01 «Образование / Педагогика») Институт информационных технологий и средств обучения НАПН Украины, Киев, 2021.

В диссертации осуществлено комплексное исследование проблемы внедрения компьютерно ориентированной методики развития иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов лечебного дела. Описаны и проанализированы компьютерно ориентированные методики развития иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов лечебного дела в университетах зарубежных стран. Рассмотрены и проанализированы электронные образовательные ресурсы в отечественных медицинских университетах, в частности в Тернопольском национальном медицинском университете им. И. Я. Горбачевского (ТНМУ).

Разработана и научно обоснована организационно-педагогическая модель развития иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов лечебного дела. Разработаны критерии, уровни и дескрипторы оценки иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов лечебного дела.

Даны рекомендации по использованию компьютерно ориентированной методики развития иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов лечебного дела, в частности предложено авторскую организационно-педагогическую модель развития иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов лечебного дела.

Ключевые слова: компьютерно-ориентированные средства, компьютерно-ориентированные технологии, виртуальная учебная среда, специалисты лечебного дела, иноязычная коммуникативная компетентность, высшее медицинское образование, методика, модель.

Kotsyuba R.B. Computer-oriented methodology for the development of foreign language communicative competence of future medical professionals. – Manuscript. Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences, specialty 13.00.10 – Information and Communication Technologies in Education. – Institute of Information Technologies and Learning tools of NAES of Ukraine, Kyiv, 2021.

The complex research of use of computer oriented methodology of foreign communicative competence development of future medical specialists is carried out in dissertation. Computer oriented methods of foreign communicative competence

development of future medical specialists at foreign universities is analyzed and described. Electronic educational resources at Ukrainian medical universities and I. Horbachevsky Ternopil National Medical University (TNMU) is described and analyzed.

At first organizational and pedagogical model of foreign communicative competence development of future medical specialists is developed and scientifically substantiated; the characteristics of foreign communicative competence (gnostic, communicative, emotional) and components of foreign communicative competence of future medical specialists are singled out: linguistic (usage by personality language material in language units), sociolinguistic (ability to use language in particular society), discursive (ability to understand and achieve coherence in perception and creation of utterances in a foreign language, use it in speech in different discourses; strategic (ability to compensate by verbal and nonverbal means of shortcomings in foreign language proficiency); socio-cultural (awareness of social-cultural context of foreign language); social (ability and willingness to communicate with those, who use this language as native); professional (knowledge, skills and abilities that provide understanding of professional problems and adequacy of conclusions, objectification of special terms, separation of main data, assessment of their significance from standpoint of professional activity, overcoming of the psychological barrier during communication by foreign language and activation the communicative potential of individuality based on awareness of own need for communication; evaluation criteria, levels and descriptors of foreign communicative competence development of future medical specialists are developed; the content of basic concept is clarified: foreign communicative competence of future medical specialists, as a confirmed ability to apply linguistic, sociocultural, communicative knowledge, skills, abilities and attitudes for foreign language, intercultural and interpersonal communication in professional medicine and life experience, to exchange experiences with native speakers for personal development and lifelong learning; theoretical and methodical bases of computer-oriented usage of foreign communicative competence development of future medical specialists in system of medical education were further developed.

The recommendations of usage computer oriented methodology of foreign communicative competence development of future medical specialists are given, in particular, the author's organizational and pedagogical model of foreign communicative competence development of future medical specialists is proposed.

Materials of thesis research can be used in the training of future medical specialists for the syllabus development of foreign language at higher medical institutions, to improve the skills of medical workers, to develop educational and methodological support for computer-based environment at higher medical institutions for foreign languages learning and foreign communicative competence formation of future medical specialists.

Key words: computer-oriented tools, computer-oriented technologies, virtual educational environment, medical specialists, foreign communicative competence, high medical education, methodology, model.

Підписано до друку 12.03.2021. Формат 60×84/16. Гарнітура Times.
Друк офсетний. Папір офсетний № 1. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 43.

Видавництво «Укрмедкнига»
Тернопільського національного медичного університету
імені І.Я. Горбачевського,
майдан Волі, 1, м. Тернопіль, 46001, Україна